

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ ÜZERİNE OYUNLAR

Anımsanacağı gibi, öğretmen yetiştiren okullar 1970'lerin ikinci yarısında sağ-sol kavgalarının merkezi durumuna düşmüştü ve eğitim-öğretim işlevi neredeyse durmuştu. Kaptan ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'de çalışanların, öğretmen yetiştirenlerin ve diğer eğitimcilerin yüzde 92-99 oranlarda, öğretmenlerin üniversitede yetiştirilmesini istediklerini gösteriyordu (1), 12 Eylül döneminde MEB'de kurulan yükseköğretim komisyonu da bu tutumu benimseyince, öğretmen yetiştirme işlevi MEB'den alınıp 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 1982 yılında üniversiteye devredildi. Hemen sonra, yeni sistem henüz mezun vermeden, MEB öğretmenlerin iyi yetiştirilmediği yönünde eleştirilere başladı. MEB'in yakınmaları, temelde Özal hükümetinin her şeyi elinin altına almak istemesinden kaynaklanıyordu. Fakülteler mezun vermeye başladıktan sonraki eleştiriler ise öğrencilerin eğitim fakültelerinde öğretmenlik sevgisini ve coşkusunu yeterince kazanmadığı noktasında yoğunlaşıyordu.

Eğitim fakültesi mezunlarını "öğretmen" olarak yeterli görmeyenler, genelde onları Köy Enstitüleri, 1970'den önceki İlköğretmen Okulları, Eğitim Enstitüleri ve Yüksek Öğretmen Okulları mezunları ile karşılaştıkları için o görüşe varıyorlardı. Oysa herkes biliyordu ki, 12 Eylül 1980'den sonra toplumun hiçbir kesimi 1970'lerin öncesindeki gibi değildi. Türk-İslam sentezinin uygulamaya konması; köşe dönmeçilik gibi yükselen değerler (!); sosyal adaletten, laiklikten ve demokrasiden uzaklaşma; Ortadoğu'ya ya da Batı'ya yönelik yabancı hayranlığı, insan hakları ihlalleri ve üretmeden tüketme olgularının yaşandığı bu ortamda 1970 öncesi yılları mumla arıyorduk. Yine de aradığımız ışığı ve kaybettiklerimizi "nitelikli öğretmenlerle" bulabileceğimizden, ne olursa olsun, hiç değilse öğretmenimizi iyi yetiştirelim kaygısı ağır basıyordu.

Okul deneyimi olanların bildiği ve gözlemlediği bir gerçek vardı: öğretmene özellikle alan bilgisine göre değil; öğrencisiyle kurduğu ilişkinin sıcaklığına, sergilediği örnek davranışlara ve

öğretme becerisine göre iyi öğretmen deniliyordu. Geçmişte, köyde-mahallede başı daralanın öğretmene danıştığını bilenler ve 21. yüzyılın kapısını aralarken öğretmen yerine cami imamının öne çıkarılmak istendiğini görenler gidişten endişe ediyorlardı. Geçmişte, okullara sağ-sol kavgası girmeden önce, öğretmen yetiştiren okullara genellikle yoksul ve başarılı gençler alınıyordu. Bu okullarda öğretmenliği öğretenler, ilkokullarda en az üç yıl çalışıp yazılı ve sözlü sınavlardan geçtikten sonra eğitim enstitülerine girebilen ve pedagoji alanından mezun olan kimselerdi. Bu öğretmenler, insana ve öğretmenliğe sevgiyle sarılırlardı; "fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür" insanları kendilerinin yetiştireceğine inanmışlardı; Cumhuriyet'e ve devrimlere gönülden bağlıydılar; çocuklara kitap okuma alışkanlığı, insan sevgisi ve öğretmenlik ülküsü kazandırıyorlardı. Bunları anımsayanlar, fakültelerdeki temel eksikliklerin geçmişe göre neler olduğunu görebiliyorlardı. Bilgi üretimi ve görsel-işitsel alanlardaki gelişmeler, öğretilmekte olması gereken genel kültür boyutunu daha da öne çıkarıyor ve geleceğe yönelik gereksinimlere de ışık tutuyordu.

Bu gelişmeler içinde eğitim fakülteleri tam kendilerini toparlama aşamasına geldiklerinde, 21 yeni üniversite ve pek çok yeni eğitim fakültesinin açılması bu gelişmeyi engelliyordu. Yeni fakülteler, eski fakültelerinden ayrılan öğretim üyeleriyle fakülteleşiyordu.

YÖK'cü Yaklaşım

Eğitim fakülteleri bu sarsıntıyı atlama ve yeniden toparlanma dönemine girmeye çalışırken, YÖK, 1997 bahar aylarında eğitim fakültelerinde büyük tepkilere neden olan bir model gönderiyordu. Özellikle ortaöğretime branş öğretmeni yetiştirmede, branş alanının ilgili fakültede 3.5 ya da 4 yıl okuyan öğrenciye 1.5 yıl sürecek tezsiz yüksek lisansla öğretmenlik formasyonu kazandırılmasına yönelik bu model, öğretmenlik mesleğini hiçe sayan bir yaklaşım sergiliyordu. Ayrıca, bu modelde rehberlik ve halk eğitimi gibi uzmanlık alanlarında lisans programlarına yer verilmemesi de ayrı bir tepkiye neden

oluyordu. YÖK'e iletilen doğru ve haklı eleştirilerin bir işe yaracağı umuluyordu.

Fakülteler bu umutla yaşarken YÖK, kuruluş yıldönümü olan 6 Kasım 1997 tarihinde, eğitim fakültelerine bir sayfalık yazı ile birlikte "Eğitim Fakültelerindeki Yeni Düzenleme İle İlgili Uygulama İlkeleri" başlığını taşıyan 16 maddelik bir ek (Ek: 1) ve bu ekin de ayrıca EK: 1.1, EK: 1.2, EK: 1.3 ve EK: 1.4 gibi 4 tane de alt ekini gönderiyor.

Bu yazılardan, ilk taslak modelle ilgili eleştirilerden yalnız bir tanesinin etkili olduğu, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programının lisans düzeyinde devam edeceği; 1997 baharında gelen taslakta olmayan Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nün son birkaç ayda yeni modele eklendiği; taslaktaki diğer tasarıların yaşama geçirilmek istendiği; ayrıca yeni yaptırımların da getirildiği anlaşılıyor.

Yazının EK: 1.2 eki her fakültenin yeni yapısını belirliyor, fakültelerdeki kimi programları kapatıyor ve kimi yeni bölümler açıyor. Ankara Üniversitesi (AÜ) Eğitim Bilimleri Fakültesi'ne gönderilen EK:1.2'ye göre, rehberlik dışında kalan yetişkin (halk) eğitimi, program geliştirme ve eğitim yönetimi gibi alanlarla ilgili tüm bölümler ve lisans programları kapatılıyor; bu alanlarda yalnız tezli ve tezsiz yüksek lisans ve doktora programlarına yer veriliyor. Boğaziçi Üniversitesi (BÜ) Eğitim Fakültesi'ne gönderilen EK:1.2'ye göre de, fakültede iki yeni bölüm açılırken, Ek: 1 madde 13'te "mevcut lisansüstü programlar devam edecek" denmesine karşın, Eğitim Bilimleri Bölümü'nde yıllardır sürdürülen lisansüstü programlarından üç tanesinin kapatılacağı izlenimini veriyor.

Yazının Ek: 1 ekinin 4. Maddesinde "eğitim fakültelerinde uygulanacak öğretmenlik programlarında yer alacak dersleri, bu derslerin tanımlarını, kredilerini ve okutulacağı dönemleri belirten doküman Ocak 1998 ayı içinde fakültelere gönderilecektir" deniyor. YÖK eğitim fakülteleri ile istediği gibi oynuyor. Fakültelerin bölümlerini, okutulacak dersleri, üniversite ve fakültelerin kendi

iradelerine göre değil de YÖK'e göre belirtiyor. Bununla da kalmayıp kimi dersler için hazırladığı kaynak kitapların kullanımını da öngörüyor (Ek: 1.4). Bu değişiklikleri yaparken yıllardır bu alanda çalışan elemanlara sahip fakültelerin ne düşündüğünü sormuyor. Yeteri kadar öğretim elemanı olmayan fakülterlere bile "yeni bölümler ya açılacak, ya açılacak" diyor.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 45'inci maddesinin ikinci paragrafında "öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Milli Eğitim Bakanlığı'nca tespit olunur" cümlesi yer alsada, YÖK formasyon derslerini kendi belirliyor ve her fakülteye genel kültürü hiçe sayan aynı 9 dersten oluşan ve 1.5 yıl sürecek tezsiz yüksek lisans programı gönderiyor. Anlaşılan YÖK, Fen-Edebiyat fakültelerinin ilgili alanında (matematik, fizik gibi) öğrenim görmeyi genel kültür kazanılmış sayıyor. MEB'in ya haberi yok ya da bu duruma seyirci kalıyor Üç dönemde okutulacak dokuz dersin dağılımını şöyle yapıyor:

I. dönem için,

1. Öğretmenlik Mesleğine Giriş (3-0) 3,
2. Gelişim ve Öğrenme (3-0) 3,
3. Öğretimde Planlama ve Değerlendirme (3-2) 4,
4. Özel Öğretim Yöntemleri I (2-2) 3,
5. Okul Denetimi 1(1-4)3.

İİ. dönem için,

6. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme (2-2)
7. Sınıf Yönetimi (2-2)3,
8. Özel Öğretim Yöntemleri II (2-2) 3,
9. Okul Deneyimi 11(1-4)3.

III. dönem için,

10. Öğretmen Uygulaması, (0-12) 6,
11. Öğretmenlik Uygulaması Semineri (2-0) 2,
12. Rehberlik (3-0) 3.

Burada, parantez içindeki ilk rakam haftalık kuramsal ders saatini ve ikinci rakam da uygulama süresini belirtiyor. Ders kredisi, kuramsal süreye uygulama süresinin yarısının eklenmesiyle bulunuyor.

Bu dersler formasyon kazandırmada yetersiz olduğu gibi, derslerin sıralaması ve zamanı da anlamlı bulunmuyor. Örneğin ilk dönemde önerilen derslerden biri üç kredilik "Öğretimde Planlama ve Değerlendirme" dersi. 3.5/4 yıl Fen-Edebiyatta ilgili alanda okumuş öğrenci, psikoloji, öğrenme ve öğretme konularını öğrenip özümsemeden, haftada üç saatlik bir derste ve de ilk dönemde, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersini almadan ve Özel Öğretim Yöntemleri dersini tamamlamadan, hem dersini planlamayı hem de değerlendirmesini öğrenecek(1). Bugüne kadar uygulanan programlarda, en az 4-5 eğitim dersi aldıktan sonra 3. ya da 4. yılda alınan 3 saatlik Ölçme ve Değerlendirme dersinin bile yetersiz kaldığı gerçeği göz ardı ediliyor.

Tezsiz yüksek lisans derslerinden biri "Öğretmenlik Uygulaması" adını taşıyor. Bu ders zorunlu dersler listesinde (0-12) 6 rakamlarıyla, EK: 1.3' ün ikinci sayfasında derslerin içeriğinin açıklandığı bölümde (1-6) 4 olarak yer alıyor. Bu rakamların kendi içindeki anlamı tutarlı da, bu ders 6 kredilik ders mi yoksa 4 kredilik mi belli olmuyor. Bu tutarsızlık, ne yazık ki bir baskı yanlısını değil, başka tutarsızlıkları da içeren modelin "ciddiyetini(1)" gösteriyor.

Bu Model Benimsenecek Gibi Değil

Getirilen model, 16 Mart 1848 de başlayan öğretmen yetiştirme konusundaki 150 yıllık bilgi ve deneyimleri hiçe sayıyor; ortaöğretimde branş bilgisini öne çıkaran, ancak "öğretmen" yetiştirme olayını önemsemeyen bir yaklaşım sergiliyor; geliştirilmesi ve uygulamaya konması biçimiyle demokratik olmayan tutumuyla göze batıyor; Dünya Bankasıyla birlikte yürütülen bir projeye geliştirildiği için "bu model kimin modeli?" sorusunu akla getiriyor.

Bu modelin, MEB ve YÖK tarafından şimdiye dek önemsenmeyip savsaklanmış olan bir sorunu gidermesi, ilköğretimin ikinci kademesine öğretmen yetiştirmek üzere ilköğretim bölümleri ile Bilgisayar Eğitimi ve Öğretim Teknolojileri bölümleri oluşturması dışında olumlu bir yönü pek yoktur. MEB'in sağlıklı planlar hazırlayamaması ve YÖK'le etkili bir eşgüdüm kuramaması nedeniyle öğretmen açığı bugüne değin bir türlü kapatılamamıştır. MEB, yıllardır eğitim fakültesi mezunlarını yetersiz bulurken, birkaç haftalık formasyon kurslarından geçen üniversite mezunlarını "öğretmen" olarak görevlendirmektedir (geçen yıl bu sayı 60 bini bulmuştur). 1.5 yıl sürecek tezsiz yüksek lisansa dayalı yeni model, doğal olarak birkaç haftalık formasyondan daha iyi sonuçlar verecektir. Ancak, bu modelin kalıcı bir model olarak sunulması içinde bulunduğumuz koşullar içinde gerçeğe değildir.

Bu model kimi gelişmiş ülkelerde uygulanabilir. O ülkelerde, toplumun öğrenim düzeyi 3.5 yıl dolayında değildir; çağdaşlaşma sorunu yoktur; siyasal partileri anayasalarına uygun olarak çalışır, bizdeki gibi hem en büyük parti olup hem de laiklik karşıtı olduğu için kapatılan partiler yoktur; demokratik ve laik düzen bütün kurum ve kurallarıyla yıllardır işlemektedir. O ülkelerde, şeriat devleti kurmak isteyenler; ülke birliğine göz diken akımlar; "birey" olmak yerine kul olmayı yeğleyenler; çocukları ve kadınları ikinci sınıf vatandaş görenler; demokratik sistemi alaşağı etmek isteyenler; "Susurluklar

ölmez" diyenler pek yoktur, O ülkelerde, eğitim kurumlarında yönetici olarak çalışanlar genellikle lisansüstü derecelere ve öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan öğretim elemanları da öğretmenlik formasyonuna sahiptir.

Bizim gibi gelişmesini, aydınlanmasını ve çağdaşlaşmasını gerçekleştirememiş ülkelerin eğitim alanında da önemli sorunları vardır. 9 derste formasyon kazanmayla bırakın sorunların üstesinden gelebilecek düşünce üretebilecek kadroları yaratmayı, bu tür sorunların ayırımına varabilecek kadrolar bile oluşturulamaz. Bu model, diğer eğitsel sorunların çözümünü de başkalarına (Dünya Bankası'na) bırakacak demektir.

Bu modelin temel yanlışı, öğretmen niteliğini alan bilgisiyse özdeş görmesi, genel kültür, öğretmenlik bilinci ve sevgisini göz ardı etmesidir. Oysa, öğretmen niteliğinden şikayetçi olan MEB'in düzenlediği toplantılarda (2) da, akademik çevrelerce düzenlenen bilimsel toplantılarda da (3), öğretmen yetiştirme konusunu ele alan Milli Eğitim Şuraları'nda (4) da, MEB tarafından hazırlanan yazılı kaynaklarda (5) da, eğitimcilerin ve ilgililerin alan bilgisinin eksikliğine yönelik eleştiriler ve alan bilgisini öne çıkaran öneriler yoktur. Aslında, 1992 yılında Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı yapan Ö. Okutan'ın bir MEB toplantısında vurguladığı gerçek, eğitim fakültelerinde okutulan alan bilgisi derslerinin tüm derslerin yüzde 62'si kadar olması (6), bugün için de geçerlidir ve alan bilgisine yeterinden çok yer verildiğinin bir göstergesidir. Okul deneyimi olanların da bildiği gibi, öğretmenlik mesleğinde öncelikli sorun alan bilgisi değildir. Ayrıca, Fen-edebiyat fakültesi dersleri genellikle ortaöğretim dersleriyle bağdaşık değildir, aynı içerik ve niteliktedir. Ortaöğretimin sorunu, branş derslerinin fakülte düzeyinde olması da değildir.

Öğretmen niteliğinde aranan en önemli konulardan biri insan sevgisidir. Öğretmenlik özveri isteyen sabır ve anlayış isteyen bir meslektir. Formasyon dersleri bu nitelikleri kazandıracak dersler değildir. Öğretmenlik mesleğinde bir başka önemli konu "insanı"

tanımaktır. Ortaöğretim çağındaki çocuk/genç genellikle gelişimini tamamlamamış bir kimsedir. Ruhsal sorunlarla iç içedir, ailesiyle ve çevresiyle çatışma içindedir. İçinde yaşadığı toplumun sorunlarını herkesten daha derin bir biçimde duymakta ve yaşamaktadır. Bu çocuk/genç için öğretmen, yalnız dersin öğreticisi değil gerektiğinde onun abisi/ablası, sırdaşı olacaktır. Öğretmenin kolayca iletişim kurulabilecek bir kimse olması gerekir. Çocuk pek çok konuda öğretmeni kendisine örnek alır. Öğretmenin çocuklara ve çevresine örnek olacak olgunlukta olması gerekir. Formasyon dersleri öğretmen adaylarına bu nitelikleri kazandıracak içerikte de değildir.

Çocuk/genç okulda öğrendiklerinden çok daha fazlasını televizyon gibi kitle iletişim araçlarından, ailesinden ve sokaktan öğrenmektedir. Zaman zaman öğrendiklerinin birbiriyle çeliştiği olur. Düşüncelerini ve bilgilerini yerli yerine koymak için öğretmenine danışacaktır. Toplumun öğrenim düzeyi düşüktür, milyonlarca okumaz-yazmaz yetişkin vardır. Öğretmen ve imam, yetişkinlerin öncelikle danışabilecekleri kimselerdir. Öğretmenin, çocuğun sorabileceği olası sorulan yanıtlayabilmesi yanında yetişkinlerden gelebilecek sorulan da yanıtlayabilecek bilgiye ve genel kültüre sahip olması gerekir. Formasyon dersleri genel bilgi ve genel kültür kazandırmaya yönelik değildir.

İnsanı tanıyan, seven, sayan; olgun, bilgili ve genel kültürü yüksek bir kimse olmanın yanında, öğretmenlikte aranan bir başka nitelik de bildiklerini iyi öğretebilmektir. Öğretme becerisi yalnız formasyon dersleriyle kazandırılacak bir beceri değildir. Kısaca, istenen ve aranan öğretmen tipi formasyon dersleriyle yetiştirilemez, bu olsa olsa geçici bir çözüm olabilir. Bu model öğretmenliği bir meslek olarak algılayanların benimseyeceği bir model değildir.

Bu Modelde Tutarsızlık Çok

Branş öğretmenliğinde alan derslerinin Fen-Edebiyat fakültelerinden alınmasına dayalı bu model, yabancı dil ile bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmeni yetiştirilmesinde, ilgili fakültelerde bu alanlar bulunmasına karşın, nedense uygulanmıyor!

MEB, bütün okullarda bilgisayar destekli eğitime başlayacağını söylüyor; daha dün 24.11.1995 tarih ve 6941 sayılı yazı ile YÖK'ten "öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen adaylarına bilgisayar eğitimi verilmesini" (7) istiyor. Bu tür uygulamaların öncelikle ve genellikle branş derslerinde yapıldığı biliniyor. Yeni model, branş öğretmenini bilgisayardan bihaber olarak yetiştirmeye, 50-60 bin okulda duyulan gereksinimi kurulacak 5-10 bölüm mezunlarıyla karşılamaya (!) kalkarak bir başka yanlış yapıyor. Çünkü, Fen-Edebiyat alanlarından Tarih ve Sosyoloji gibi ders programlarında bilgisayar dersi pek bulunmuyor. Matematik ve Fizik gibi programlarda bilgisayar dersi olsa da, bu ders öğretmenlikte kullanılabilir bir nitelikte olmuyor.

657 sayılı Devlet Personel Kanunu'na göre yüksek lisans tamamlayan memurlara iki yıl kademe ilerlemesi verilmektedir. Yeni modele göre, 3.5+1.5'lu tezsiz yüksek lisanslılar lisans üzerine 1 yıl, 4+K5'lu yüksek lisanslılar lisans üzerine 1.5 yıl ve tezli yüksek lisanslılar da lisans üzerine 2 yıl Öğrenim görecekler. Bu model, bu üç değişik süreli öğrenimi yüksek lisanslı sayarak bu yasayı da önemsemiyor.

Eğitim fakültelerinde 4 yıl lisans tamamlayanlarla, 3.5+1.5 ya da 4+1.5'lu tezsiz yüksek lisanslılar aynı okulda birlikte çalışacaklar. Tezsiz yüksek lisanslıların, kendilerinden en az iki kat daha fazla eğitim dersi almış ve öğretmenlik alanında daha bilgili lisans mezunlarına, daha iyi yetişmişler gibi, üstten bakacakları ve iki yıl da fazladan kıdem alacakları düşünülmüyor.

Eğitim fakültelerinde lisans tamamlayanlar, 1.5 yıllık tezsiz yüksek lisanslılardan daha fazla eğitim bilgisi alacaklar; yüksek lisans yapmak isteseler, herhalde lisansta okudukları 9 formasyon dersini yeniden alarak tezsiz yüksek lisans yapamayacaklar; tezli yüksek lisans yaparak eğitim alanındaki bilgilerini tezsiz yüksek lisanslılara göre bir kat daha artıracaklar; Őnra bu kişiler doktora programına girerken tezsiz yüksek lisanslılarla eşdeğer kabul edilecek! Tezsiz yüksek lisans almış kişi doktora kabul edilecek ve üç- beş ders alarak eğitimde doktoralı olacak! YK eğitim alanını bu kadar ciddiye(!) alıyor.

YK, bir taraftan yüksek lisans için lisans diploması arayacak, bu yetmeyecek Lisansüstü Eğitim Sınavı (LES) getirecek; öte yandan, branş Őđretmenine 3.5+1.5 modeli ile, lisans diploması ve LES'i olmayana da yüksek lisans derecesi verecek! Pek çok üniversitede 4 üzerinden not verilmekte, not ortalaması 2'nin altında kalan Őđrenci başarısız olup lisans derecesi alamamaktadır. 3.5+1.5 modelinde belki de, 3.5 yılını tamamladığında not ortalaması 2'nin altında olan Őđrenci 1.5 yıllık formasyon dersleriyle notunu yükseltecek, lisans tamamlaması zor görünürken yüksek lisans elde etmiş olacak!

YK, hemen her bölümde tezli/Jezsiz yüksek lisans programları açarken, Bilgisayar ve Őđretim Teknolojileri Bölümü'nde yüksek lisans düşünmüyor! Hangi elemanlarla oluşacağını bilmediği yeni bölümlere lisansüstü programlar açılırsın derken, kadroları belli bölümlerin yıllardır yürüttüğü lisansüstü programlarını kapatıyor.

MEB'e bağlı binlerce yaygın (yetişkin) eğitim kurumu vardır. Yetişkin eğitimcilerin çalışabileceği binlerce kurs yeri bulunmaktadır; ticari ve sanayi kuruluşlarında hizmetiçi eğitim ve insan kaynaklarını geliştirme etkinlikleri giderek yaygınlaşmaktadır. Buralarda alışanların hemen hiç biri yetişkin eğitiminde bilgi sahibi değildir. Milli Eğitim Şuraları yetişkin eğitimci yetiştirilmesine yönelik kararla doludur. Dünya, 21. Yüzyılı yaşam boyu Őđrenme, ağı olarak algılıyor. YK, ne yapıyor? Yetişkin eğitimci yetiştiren bölümleri kapatıyor.

MEB'de 50-60 bin okul var, yönetim görevlerinde çalışan on binlerce eleman var. Bunların binde biri bile yönetim konusunda öğrenim görmüş değil. YÖK ne yapıyor? Lisans düzeyinde eğitim uzmanlığı programlarını kapatıyor; yılda en çok 300-500 kişinin mezun olabileceği yüksek lisans programlarıyla bu gereksinimi çözümlüyor!

Bu Model Bilimsel ve Demokratik Değil

Öğretmen yetiştirme konusundaki 150 yıllık bilgi ve deneyim birikimini hiçe sayan bu model, ülke koşullarına uymadığı için gerçekçi değildir; gerçekçi olmadığı için bilimsel de değildir. Türkiye'yi tanımayan az sayıda yerli ve yabancı kişilerce üretilen bu model, katılımcı bir süreçte geliştirilmediği ve dayatmacı bir yaklaşımla sergilediği için, öğretim elemanı kadrosu ne durumda olursa olsun her fakülteye aynı programı ve kitapları gönderdiği için demokratik de değildir.

Ne Yapmalı

Öğretmenlik mesleğini hiçe sayan, eğitim uzmanlığı gereksinimini önemsemeyen, öğretmenliğin genel kültür boyutunu yok sayıp bu konuda yasaya (1739 sayılı yasa, madde 45) uymayan, gerçekçi ve demokratik olmayan YÖK modeline karşı çıkılmalıdır.

Bu arada, öğretmen yetiştirme konusunda bugünkü eksiklikleri ve yanlışlıkları doğru tanımlamak, bunları düzeltmek gerekir. Amaç iyi ve nitelikli öğretmen yetiştirmekse, geçmişte denenmiş modellerdeki olumlu özellikler olabildiğince bugün de yaşatılmalıdır. Geçmişten bugüne gelirken gerçekçi olunmalıdır. Geçmişte, 1970 öncesinde, ilköğretmen okullarında türban, dincilik, devrimler ve Cumhuriyet düşmanlığı, ayrılıkçı akımlar ne derecede yaşanmıştır? Bugünkü öğretmen liselerinin durumu nedir? Kaç

tanesinde dinci yöneticiler- vardır? Kaç tanesinde zorla cuma namazı kıldırılmaktadır? Bu liselerden nasıl olup da türbanlı öğrenciler çıkmakta ya da toplumsal sorunlara dinci çözümler arayan öğrenciler yetişmektedir? Bu nitelikte mezunlar eğitim fakültelerine gelince nasıl bilimsel ve demokratik kimlik kazanacaklardır? Böylesi bir kimlik kazandırılmazsa geleceğimiz nasıl olacaktır? Tarikat yurtlarında kimler ve ne amaçla yetiştirilmektedir? İmam Hatip mezunlarının ilgi alanlarından biri neden öğretmenlik mesleğidir? Gerçekçi olmak için bu ve benzeri sorulara doğru yanıtların bulunması gerekir.

Eğitim fakültelerinde, yeterli sayı ve nitelikte öğretim elemanı olmaması; öğretim elemanlarının önemli bir bölümünün ilk ya da ortaöğretimde öğretmenlik deneyimleri bulunmaması; deneyimsiz öğretim elemanlarının öğretmenlik bilincini ve sevgisini aşılama yetersiz kalması; öğretmen adaylarının okullardaki uygulamalarının çok kısa tutulması ve yeterince (hem okul hem de fakülteler tarafından) benimsenip izlenmemesi eleştiri konusudur. Öğretmen adayının seçiminde ayrı ve özel bir sınav daha yapılması istenmektedir. Bu ve benzeri durumları doğru analiz etmeden 3.5+1.5 ya da 4+1.5'lerle öğretmenlik mesleğinin öldürülme girişimine izin verilmemelidir. "Ölmek istiyorum, yaşamak istiyorum/yetiştirdiğim bahçe yarıda kalmasın/ tarumar olmasın istiyorum, perişan olmasın" (8) duygularını taşıyan öğretmeni ortadan kaldırmaya kimsenin hakkı yoktur.

Kaynaklar

- (1) S. Kaptan ve diğerleri (1980). **Öğretmen yetiştirme üzerine bir araştırma**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- (2) MEB (1985). **Öğretmen yetiştirme danışma kurulu toplantısı: raporlar, görüşmeler ve öneriler**. Ankara: MEB yayını.

MEB (1992). Öğretmen yetiştirmede koordinasyon ve işbirliği toplantısı 26-29 Mayıs 1992, Erzurum. Ankara: MEB yayını.

MEB'in "Öğretmen yetiştirme toplantısı", 30 Nisan - 2 Mayıs 1993, İstanbul.

MEB'in "Öğretmen yetiştirme danışma kurulu toplantısı", 8-9 Haziran 1989, Ankara.

(3) Gazi Üniversitesi (1987). Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının dünü, bugünü, geleceği sempozyumu : Tebliğler 8-11 Haziran 1987. Ankara: Gazi Üniversitesi yayını.

(4) 1891 yılında toplanan X., 1982 yılında toplanan XI. ve 1988 yılında toplanan XII. Milli Eğitim Şuraları.

(5) MEB (1992). Öğretmen yetiştirmede koordinasyon^ Ankara: MEB yayını.

(6) MEB (1992). Öğretmen yetiştirmede koordinasyon ve işbirliği toplantısı 26-29 Mayıs 1992, Erzurum. Ankara: MEB yayını, 158-164.

(7) MEB (1997), Öğretmen yetiştirme ve eğitiminin temel esasları. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Yayın no: 10, s. 34.

(8) Ceyhun Atıf Kansu'nun "Dünyanın bütün çiçekleri" adlı şiirinden.

abece Dergisi
Mart 1998

